

етапів як розробка, прийняття, внесення змін і доповнень, відміна статуту територіальної громади; муніципальна статутна правотворча ініціатива; соціальний моніторинг громадської думки щодо змісту концепції та проекту статуту територіальної громади; безпосереднє обговорення та прийняття статуту територіальної громади населенням» [3, с. 11].

Таким чином, розробка та прийняття статутів територіальних громад міст в Україні – це справа не тільки міських рад, але й інших органів і посадових осіб місцевого самоврядування, територіальних громад. Синонімічним до цього поняття є поняття «статутна нормотворчість». Це поняття є з точки зору предмету більш вузьким, а з точки зору суб'єктивна – більш широким, ніж поняття «муніципальна нормотворчість».

Список використаних джерел:

1. Барський В. Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / В. Р. Барський. – Одеса, 2006. – 18 с.
2. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / М. О. Петришина. – Харків, 2010. – 20 с.
3. Зайцева І. О. Конституційно-правове забезпечення статутної нормотворчості у місцевому самоврядуванні в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Ірина Олександрівна Зайцева. – Маріуполь, 2013. – 236 с.

Кравець П.В.

студентка,

Науковий керівник: Пелех І.В.

кандидат юридичних наук, викладач,

Запорізький національний університет

ЮРИДИЧНІ ФАКТИ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Важливим елементом конституційно-правових відносин є юридичні факти. В контексті проведення конституційно-правової реформи, сучасна наука конституційного права і конституційно-правові відносини знаходяться на стадії глибокого реформування. З огляду на це, останнім часом спостерігається загострення наукового інтересу до проблем реалізації конституційних норм, яке можливе лише за настання юридичних фактів, внаслідок чого відбувається рух конституційних правовідносин. Проблема заслуговує на увагу ще й тому, що юридичні факти в конституційному праві більш ніж в інших галузях пов'язані з розвитком України як незалежної, правової демократичної держави, оскільки всі вони, незалежно від їх змісту і взаємозв'язку з волею людини, так чи інакше тягнуть за собою виникнення, зміну чи припинення правовідносин, пов'язаних зі здійсненням народовладдя чи забезпеченням його основних конституційних засад.

Серед вчених, які тим чи іншим чином займались дослідженням юридичних фактів в теорії права та інших галузевих науках можна назвати наступних: С. С. Алексєєв, Є. І. Аюєва, О. В. Барінов, Н. В. Бровченко,

Ю. В. Данилюк, І. М. Ільюшихін, О. С. Іоффе, В. Б. Ісаков, Д. Б. Катков, С. Ф. Кечек'ян, А. М. Колодій, В. М. Корельський, Е. В. Корчіго, О. О. Красавчіков, В. В. Лазарєв, В. О. Лучін, О. В. Малько, М. М. Марченко, М. І. Матузов, А. Ю. Олійник, В. С. Основін, В. Ф. Погорілко, І. М. Погребний, Ю. М. Тодика, Ю. К. Толстой, В. Л. Федоренко, О. Ф. Фрицький, Р. Й. Халфіна, А. Ф. Черданцев, Л. С. Явич та інші. Але науковці у конституційному праві окремого комплексного дослідження юридичних фактів не проводили.

На думку українського вченого-конституціоналіста Ю. М. Тодики, юридичний факт – це обставини, з якими пов'язане все життя конституційно-правових відносин, їх виникнення, зміна, припинення [1, с. 495]. Інші вчені (А. М. Колодій та А. Ю. Олійник) відзначають важливу роль юридичних фактів у механізмі забезпечення реалізації прав та свобод та обов'язків людини і громадянина і визначають їх як конкретні життєві обставини, які передбачені нормами права, що обумовлюють виникнення, зміни та припинення правовідносин [2, с. 59]. В свою чергу, Т. А. Синцова визначає юридичний факт у конституційному праві як явища реальної дійсності, які приводять норму цієї галузі права в рух, викликають її застосування, реалізацію, перетворюючи суб'єктів конституційного права на суб'єктів конкретних конституційно-правових відносин [3, с. 122].

Більш ґрунтовно юридичні факти в конституційному праві досліджували В. Ф. Погорілко та В. Л. Федоренко, які вводять у конституційне право таку правову категорію, як «конституційний юридичний факт» і визначають його як: «передбачені чи санкціоновані конституційно-правовою нормою причина або наслідок діяльності чи поведінки суб'єктів конституційно-правових відносин, або дії об'єктивних обставин, що зумовлюють виникнення, зміну та припинення конституційно-правових відносин» [1, с. 497].

Юридичним фактам в конституційному праві властиві певні ознаки (кваліфікації): 1) є конкретними життєвими обставинами чи явищами, які спричиняють виникнення, зміну чи припинення конституційно-правових відносин; 2) фактичні моделі, нормативно визначені в гіпотезі конституційно-правової норми; 3) несуть інформацію про стан суспільних відносин, які входять до предмета правового регулювання конституційного права; 4) можуть бути як причиною, передумовою виникнення конституційно-правових відносин, так і наслідком, результатом останніх; 5) перетворюють абстрактні конституційні норми в конкретні суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів конституційно-правових відносин; 6) є невід'ємним елементом структури конституційно-правових відносин; 7) мають як об'єктивне, так і суб'єктивне походження; 8) властиві конституційним правовідносинам на всіх стадіях – виникнення, динаміки чи припинення [4, с. 125]; 9) є соціально значущими обставинами чи явищами, що мають суспільно-значущий характер; 10) мають об'єктивоване вираження, тобто повинні бути явищами матеріального світу; 11) юридичні наслідки може спричиняти як факт наявності, так і факт відсутності певної обставини чи явища.

Приділяється значна увага й проблемі класифікації юридичних фактів в конституційному праві, оскільки класифікації можливі за різними підставами, тому їх подальше дослідження зберігає науковий інтерес з теоретичної та практичної точок зору. Найбільш розповсюдженими вважаються наступні

критерії: 1) залежно від зв'язку з індивідуальною волею суб'єкта (дії та події або суб'єктивні конституційні юридичні факти та об'єктивні конституційні юридичні факти [1, с. 500-502]); 2) за умовами існування (одиничні (разові) та множинні); 3) залежно від форми юридичних фактів (позитивні та негативні); 4) залежно від характеру дії юридичного факту (факти обмеженої дії та факти-стани); 5) за складом (прості та складні); 6) залежно від наслідків, що спричиняє юридичний факт (правоутворювальні, правозмінні, правоприпинювальні) [6, с. 22-24]; 7) за способом фіксації (формалізовані, неформалізовані); 8) за здатністю спричиняти правові наслідки (самостійні та несамостійні).

Слід відмітити, що юридичним фактам провідних галузей права притаманні відповідні функції, та в науці конституційного права їм майже взагалі не приділялась увага. Але в роботі української вченої Н. В. Бровченко можна знайти наступне визначення функцій юридичних фактів в конституційному праві: «це відносно відокремлені напрямки впливу конкретних, життєвих соціально значущих обставин на виникнення, зміну чи припинення конституційних правовідносин, в яких відображається їх соціальна сутність та правовий вплив на життя людей, їх колективів та організацій, держави і країни в цілому». Також нею було запропоновано класифікувати функції юридичних фактів за такими напрямками: 1) в залежності від зв'язку з елементами правової системи (основна, додаткова, спеціальна); 2) за призначенням у механізмі конституційно-правового регулювання (регулятивна, охоронювальна, захисна, попереджувальна, роз'яснювальна); 3) за тривалістю здійснення (постійні та тимчасові); 4) за сферами впливу на суспільні відносини (соціальні, економічні, політичні, духовно-культурні, екологічні, інформаційні тощо); 5) з урахуванням сфери поширення (внутрішні і зовнішні) [7, с. 16-18].

Узагальнюючи вищесказане, слід відмітити, що юридичні факти посідають вагоме місце в науці конституційного права, тому як з ними пов'язане існування конституційно-правових відносин, їх виникнення, зміна та припинення. Від наявності чи відсутності відповідного юридичного факту залежить визнання чи невизнання права чи обов'язку відповідного суб'єкта державно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Погорілко В. Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. – Т. 1 / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 544 с.
2. Приходько Х. В. Проблеми визначення юридичного факту як самостійного елемента механізму конституційно-правового регулювання / Х. В. Приходько, Н. В. Бровченко // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових статей. Юридичні науки. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2009. – № 1. – 210 с. – С. 56-62.
3. Синцова Т. А. Юридические факты в советском государственном праве / Т. А. Синцова // Советское государство и право. – 1976. – № 6. – 158 с. – С. 121-126.
4. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: Підручник. – К.: Правова єдність, 2010. – 432 с.
5. Боняк В. О., Завгородній В. А., Самогута А. В., Філяніна Л. А. Конституційне право України навч. посібник для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 296 с.

6. Орленко, В. І. Конституційне право України; посіб. для підготов, до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. – 5-е вид., доповн. та перероб. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011.– 156 с.

7. Бровченко Н. В. Юридичні факти в конституційному праві України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Н. В. Бровченко. – Маріуполь, 2012. – 20 с.

Левицька Л.С.

студентка,

Науковий керівник: Сидорук О.В.

викладач юридичних дисциплін,

Коломийський економіко-правовий коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення демократизації політичного процесу в Україні, а також міжнародними зобов'язаннями України щодо здійснення децентралізації публічної влади і декларованою готовністю вищих посадових осіб до дотримання таких зобов'язань. Ухвалена Кабінетом Міністрів України 01 квітня 2014 р. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування на різних рівнях адміністративно-територіального поділу. У разі її реалізації зросте необхідність вдосконалення громадського контролю за діяльністю цих органів з метою уникнення корпоратизації системи місцевого управління. Такими засобами слід вважати інститути прямої участі громадян на місцевому рівні – місцевий референдум, місцеву ініціативу, громадські слухання та збори громадян за місцем проживання [1].

Важливим інститутом безпосередньої демократії, що дозволяє громадянам України, які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, реалізувати право на прийняття рішень з найважливіших питань місцевого значення, є місцевий референдум.

Право громадян на участь в управлінні місцевими справами ґрунтується на статтях 38, 69 і 70 Конституції України. Зокрема, стаття 38 передбачає право громадян на участь в управлінні державними справами через всеукраїнський та місцевий референдуми, а в статті 69 зазначено, що референдум є волевиявленням народу, поряд з виборами та іншими формами прямої демократії. Місцевий референдум передбачений статтею 7 базового Закону про місцеве самоврядування 1997 р. як «форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення»; [2] у цій статті міститься посилання на інший законодавчий акт для визначення умов і процедури місцевих референдумів.

З 1991 по 2009 рік у 19 регіонах України на підставі Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 1991 р. відбувся 151 місцевий